

www.amu.edu.az

TƏBİB

Təsisçi: Azərbaycan Tibb Universiteti

Qəzet 1933-cü ildən çıxır

№-16 (1733) 30 sentyabr 2021-ci il

Daha bir Türkiyə universiteti ilə əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb

**Professor Geray Geraybəyli: ATU-nun beynəlxalq
əməkdaşlıq layihələrində qardaş ölkə böyük yer tutur**

səh. 2

Tibb Universitetinin əməkdaşlarına mükafatlar təqdim edilib

Məlum olduğu kimi, ötən il Azərbaycan Tibb Universitetinin yaradılmasının 90 illiyi tamam oldu. Bununla əlaqədar olaraq, il ərzində bir sıra tədbirlər həyata keçirildi. 2021-ci il aprelin 9-da isə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev bu münasibətlə ATU-nun əməkdaşlarının mükafatlandırılması haqqında sərəncamlar imzaladı.

Bu münasibətlə ATU-da mükafatların təqdim olunması mərasimi keçirilib. Tədbirdə çıxış edən universitetin rektoru, professor Geray Geraybəyli pandemiya şərtlərinin yumşaldılmasının bu canlı tədbirin keçirilməsinə şərait yaratdığını bildirib. O təəssüflə qeyd edib ki, koronavirus səbəbindən ötən il 90 illik yubiley münasibətilə əvvəlcədən planlaşdırılan tədbirlərin yalnız kiçik bir hissəsi onlayn şəkildə həyata keçirilib.

Professor Geray Geraybəyli Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində 30 il işğalda olan torpaqlarımızın azad edildiyi 44 günlük Vətən müharibəsinə xüsusi toxunub, ATU-nun çoxlu sayda əməkdaşının bu şərəfli tarixdə imzası olduğunu vurğulayıb.

Rektor təltif olunan əməkdaşları bir daha təbrik edib və yüksək mükafatlara görə universitetin kollektivi adından Prezident İlham Əliyevə təşəkkür edib.

Daha sonra mükafatlar təqdim olunub.

Xatırladaq ki, dövlət başçısının sərəncamlarına əsasən, ATU-nun 3 əməkdaşına "Əməkdar elm xadimi", 4 əməkdaşına "Əməkdar müəllim", 4 əməkdaşına "Əməkdar həkim" fəxri adları verilib. Bununla yanaşı, 10 əməkdaşımız "Tərəqqi" medalı ilə təltif olunub. Eləcə də Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən ATU-nun 20 əməkdaşı təltif edilib.

Müharibənin ağrısı, Qələbənin sevinci

**ATU-nun Hərbi tibb fakültəsi Vətən
müharibəsi günlərində ön və
arxa cəbhədə müstəsna fəaliyyət
göstərib**

səh. 5

Universitetimizə qəbul olunan I kurs tələbələri ilə tanışlıq görüşü keçirilib

səh. 3

Vyanada plastik və estetik cərrahların yubiley konfransı baş tutub

səh. 4

25 yaşında Vətən oğlu adını qazanan qəhrəman

**Hərbi həkim Adil Əfəndiyev II Qarabağ
müharibəsi zamanı xidməti vəzifəsini
yerinə yetirərək şəhidlik zirvəsinə ucalıb**

səh. 6

Professor Tamerlan Əliyevin 100 illiyinə həsr olunmuş konfrans keçirilib

Sentyabrın 19-da Azərbaycan Tibb Universitetinin Tələbə Elmi Cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə Respublika Dövlət Mükafatı Laureatı, əməkdar elm xadimi, professor Tamerlan Əziz oğlu Əliyevin 100 illiyinə həsr olunmuş tibb tələbələrini və gənc alimlərin beynəlxalq konfransı keçirilib.

kafedrasının müdiri, professor Erkut Ettar çıxış ediblər. Natiqlər professor T.Əliyevin həyatı və elmi fəaliyyəti ilə bağlı keçdiyi şərəfli yoldan, tibb elminə verdiyi töhfələrdən söhbət açıblar.

Sonra ATU-nun tələbə dekanı, TEC-in üzvü Fidan Həsəni və ATU-nun II Mualicə-profilaktika fakültəsi TEC-in sədri Fidan Bəylərova moderatorlar kimi konfransın işini idarə ediblər. Konfransda

Onlayn formatda baş tutan konfransda Türkiyə, Özbəkistan, Almaniya, Belçikadan olan gənc alimlər, tələbələr, həkimlər, o cümlədən Azərbaycan Tibb Universitetinin və Naxçıvan Dövlət Universitetinin (NDU) müəllim və tələbələri iştirak ediblər.

ATU-nun Tələbə Elmi Cəmiyyətinin sədri, tibb elmləri doktoru Müşfiq Həsənov açılış çıxışından sonra sözü ATU-nun Elmi işlər üzrə prorektoru, dosent Rauf Bəylərova verib. R.Bəylərov böyük alimin elmi fəaliyyəti haqda ətraflı məlumat verib. Sonra NDU-nun Tibb fakültəsinin dekanı Elsevər Əsədov, ATU-nun professoru Amaliya Əyubova, Türkiyə Yeditepe Universitetinin Ginekologiya

müasir təbabətin aktual problemlərinə həsr olunmuş elmi araşdırmalar dinlənilib.

Almaniyadan Mehdi Əhmədov, Cəlal Salatayı, Belçikadan professor Halid Topal, Özbəkistandan Sidiq Xocayevin təqdim etdiyi məruzələr iştirakçıların böyük marağına səbəb olub. Həmçinin konfransın yüksək səviyyədə təşkili təqdirəlayiq hesab edilib.

Sonda çıxış edən M.Həsənov tədbir iştirakçılarına və konfransın keçirilməsinə şərait yaratdığı üçün universitetin rektoru, professor Gəray Gəraybəyliyə dərin təşəkkürünü bildirib. Konfrans iştirakçılarının sertifikatla təmin ediləcəyi ilə bağlı məlumat verildikdən sonra tədbir başa çatıb.

“Biz daim Türkiyənin hərtərəfli dəstəyini hiss etmişik. Lakin 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı Türkiyənin yanımızda olması, Azərbaycanın haqq işini dəstəkləməsi xüsusilə qürurverici oldu. Həmin dövrdə əməkdaşlıq etdiyimiz Türkiyə universitetlərindən və sırası vətəndaşlardan, Türkiyədə olan məzunlarımızdan onlarla dəstək məktubları aldığımız üçün çox böyük mənəvi dəstək oldu”.

Daha bir Türkiyə universiteti ilə əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb

Professor Gəray Gəraybəyli: ATU-nun beynəlxalq əməkdaşlıq layihələrində qardaş ölkə böyük yer tutur

Bu fikirləri Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, professor Gəray Gəraybəyli İstinye Universitetinin rektoru, professor Erdal Karaözün rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşdə səsləndirib. Türkiyə-Azərbaycan birliyinin tarixi köklərə malik olduğunu qeyd edən rektor G.Gəraybəyli ATU-nun beynəlxalq əməkdaşlıq layihələrində də qardaş ölkənin böyük yer tutduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, ATU Türkiyənin bir çox universitetləri ilə əməkdaşlıq edir, müxtəlif istiqamətlərdə ortaq layihələr icra olunur. Professor G.Gəraybəyli ikili diplom proqramının icrası, həmçinin tədris proqramındakı də-

yişikliklər barədə də qonaqlara məlumat verib.

İstinye Universitetinin rektoru, professor Erdal Karaöz Azərbaycan və Türkiyə qardaşlığının əbədi olduğunu qeyd edərək, bu münasibətlərin təhsil və tibb sahəsində də yüksələn xətlə davam etdiyini bildirib. Rektorun verdiyi məlumata görə, İstinye Universiteti 2015-ci ildə “21-ci Yüzyıl Anadolu” Vəqfi tərəfindən yaradılıb. 9 fakültə, 2 kollec və 3 institutu özündə birləşdirən universitetin rəhbəri ATU ilə birgə əməkdaşlığın təməlini təşkil edəcək məsələlər barədə təkliflərini səsləndirib.

Görüşdə iki universitet arasında

əməkdaşlıq perspektivləri, tələbələrin inkişafına yönəlik layihələr, akademik heyət tərəfindən keçiriləcək qarşılıqlı master klasslar və s. haqqında geniş müzakirələr aparılıb.

Sonda Azərbaycan Tibb Universiteti ilə İstinye Universiteti arasında əməkdaşlığa dair müqavilə imzalanıb.

Görüşdə ATU-nun beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, dosent Orxan İsayev, LIV Hospitalının Azərbaycan üzrə koordinatoru Afaq Əliyeva, dr. Tural iştirak ediblər.

Daha sonra rektor Erdal Karaöz ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasında “Laboratoriya klinikə doğru kök hüceyrə uygulamaları” mövzusunda mühazirə ilə çıxış edib.

Beynəlxalq təşkilatın nümayəndə heyəti universitetimizdə olub

Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, professor Gəray Gəraybəyli Birgə Yardım Təşkilatının (UAFA) Azərbaycandakı direktoru Qven Borchellə görüşüb.

ATU-nun rektoru qonağı Azərbaycanda yeganə tibb təhsili verən universitetin fəaliyyəti haqqında ətraflı məlumatlandırılıb. Qeyd edib ki, 6 fakültəsi olan Tibb Universitetində ötən ildən etibarən tibb bacısı, kliniki psixologiya, fizioterapist, səhiyyə menecmenti kimi çox lazımlı ixtisaslar tədrisə əlavə edilib. Bununla yanaşı, tədris proqramına da ciddi dəyişikliklər edilib,

daim yeniliklərə açıq olan ATU-da hazırda çox sahədə islahatlar aparılır. Beynəlxalq əməkdaşlıq layihələrinin də əhəmiyyətini qeyd edən rektor G.Gəraybəyli UAFA ilə çoxistiqamətli əməkdaşlığın faydalı olacağını vurğulayıb.

UAFA-nın direktoru Qven Borchell UAFA-nın missiyası və onun uzunmüddətli məqsədi barədə məlumat verib. Bu təşkilatın 1998-ci ildə Azərbaycanda “uşaqlara, səhiyyəyə və təhsilə xüsusi diqqət ayırmaqla həyat səviyyəsinin uzunmüddətli inkişafına kömək etmək” missiyası ilə yaradıldığını bildirib. Qeyd edib ki, 23 il ərzində UAFA həm Azərbaycan daxilində, həm də beynəlxalq sosial siyasətdə uşaqlar, xüsusən də əlilliyi olan uşaqlar, sağlamlıq və təhsil məsələlərinə diqqət yetirən qurum kimi formalaşıb. Direktor Q.Borchell də ATU ilə əməkdaşlıqdan məmnun olacağını qeyd edib.

Daha sonra tərəflər əməkdaşlıq perspektivlərini müzakirə ediblər.

Görüşdə UAFA-nın meneceri Ülviyyə Mirzəyeva, Corctaun Universitetinin Uşaqlara dəstək mərkəzinin direktoru, professor Tobi Long, ATU-nun Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, dosent Orxan İsayev, Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri, dosent Müşfiq Orucov və mübadilə proqramları üzrə koordinator Aygün Babayeva iştirak ediblər.

Bakıda rəsmi səfərdə olan Antalya Bilim Universitetinin (ABU) nümayəndə heyəti Azərbaycan Tibb Universitetində qonaq olub.

Rektor, professor Gəray Gəraybəylinin salamlarını qonaqlara çatdıran ATU-nun Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, dosent Orxan İsayev türkiyəli mütəxəssislərə

universitetin tarixi, müasir dövrdəki fəaliyyəti və beynəlxalq əlaqələri barəsində məlumat verib.

Türkiyənin elm və təhsil qurumları ilə geniş əlaqələrdən bəhs edən Orxan İsayev bildirib ki, ABU ilə də əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması istiqamətində konkret addımlar atmaq üçün lazımi imkanlar mövcuddur. Qonaqlar, həmçinin universitetin

Antalya Bilim Universitetinin nümayəndə heyəti ATU-da

iki universitet arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması müzakirə olunub

strukturu, fakültələri, tədris proqramları və ATU-nun nəzdində fəaliyyət göstərən klinikaların işi haqqında məlumatlandırılıb.

ATU-nun elmi işlər üzrə prorektoru, dosent Rauf Bəylərov elmi istiqamətdə görülən işlər haqqında geniş söhbət açıb. ATU-nun SCImago beynəlxalq reyting siyahısına daxil olduğunu bildiren prorektor, yüksək impakt faktorlu jurnallarda dərc edilən məqalələrin sayında artım olduğunu vurğulayıb. Türkiyə universitetləri ilə birgə layihələri xatırladan R.Bəylərov, Antalya Bilim Universiteti ilə də elm sahəsində əməkdaşlığa

hazır olduğumuzu ifadə edib.

Antalya Bilim Universitetinin prorektoru, professor Dr. Hamza Kandur təmsil etdiyi ali təhsil ocağı haqqında danışdı. Qeyd edib ki, dünyanın 74 ölkəsindən tələbələri olan ABU-da 20-yə yaxın ölkənin professorları və mütəxəssisləri dərs deyir. Universitetin nəzdində 7 fakültə ilə yanaşı, həm də peşə məktəbləri və institutlar fəaliyyət göstərir. Dünyanın dörd yanından gələn tələbələr xüsusi kampusda yaşamaq imkanı qazanırlar. Universitet dünyanın bir çox məşhur ali təhsil qurumları ilə əməkdaşlıq edir.

Daha sonra görüşdə ATU ilə ABU arasında əməkdaşlıq planları, Bakıda yaradılacaq laboratoriyada ATU tələbələrini praktika keçmə bilməsi və digər məsələlər müzakirə olub.

Görüşdə ATU-nun Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri, dosent Müşfiq Orucov, Antalya Bilim Universitetinin patologiya professoru Dr. Cem Sezer, eləcə də Referans Medikal Qrupun Təşkilat-nəzarət və audit departamentinin müdiri Azər Qasımov və Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri Fəridə Rəhimbəyova iştirak ediblər.

Universitetimizə qəbul olunan I kurs tələbələri ilə tanışlıq görüşü keçirilib

Yeni tədris ilinin başlaması münasibətilə ATU-ya qəbul olunan I kurs tələbələri ilə tanışlıq xarakterli görüş keçirilib. Universitetin Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin təşkilatçılığı və media departamentinin sədri İlkanə Quluzadənin aparıcılığı ilə baş tutan görüşdə əvvəlcə Vətən müharibəsi şəhidlərinin xatirəsi anılıb.

Rektorun yanında İctimai Nəzarət və Məşvərət Şurasının sədr müavini, ATU-nun dosenti Aida Bəndəliyeva tədbirdə çıxış edərək 44 günlük Vətən müharibəsində Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə xalqımıza qələbə sevinci yaşadan əsgər və zabitlərimizin qəhrəmanlığından söhbət açıb. Bu qələbədə ATU-nun məzunlarının da payı olduğunu qürur hissi ilə xatırladaraq, Rasim Abdullayev, Adil Əfəndiyev, Tural Abdullayev, Turqut Xəlilbəyli və onlarla digər tibb işçisinin adlarını səsləndirib. Daha sonra Azərbaycan Tibb Universitetinin tarixi inkişaf yolundan danışan A.Bəndəliyeva ölkəmizin nüfuzlu ali məktəbində təhsil almaq şansı qazanan gəncləri təbrik edib, onlara təhsil illərində uğurlar arzulayıb.

Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Elvin Kərimli də Vətən müharibəsində müzəffər ordumuzun əks-həmlə əməliyyatının böyük zəfərlə nəticələndiyini vurğulayıb. Torpaqlarımızın işğaldan azad olunması uğrunda canlarından keçən şəhidlərimizə rəhmət, sağlamlıqlarını itirən qazilərimizə şəfa diləyib.

Bundan sonra E.Kərimli tələbə adını qazanan gənclərə təhsil alacaqları universitetin maddi-texniki bazası, fakültə və kafedraları, ictimai təşkilatları, elmi-pedaqoji nailiyyətləri və professor-müəllim heyəti haqqında ətraflı məlumat verib. Eyni zamanda I kurs tələbələrini universitetdə fəaliyyət göstərən tələbə təşkilatlarının işi ilə tanış edib. O bildirib ki, Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsi, əsasən, tələbələrin asudə vaxtlarını səmərəli keçirmələri üçün tədbirlər planı hazırlayır, seminarların, konfransların təşkili ilə məşğul olur. O, tələbələrin arzu və təkliflərini reallaşdırmağa çalışdıqlarını, yeri gələndə müvafiq qurumlar qarşısında məsələ qaldırdıqlarını da diqqətə çatdırıb.

Daha sonra Azərbaycan Tibb Universitetinin himni səsləndirilib. Himnin sədaları altında universitetin 90 il müddətindəki sosial-ictimai həyatı slaydlar vasitəsilə nümayiş etdirilib. Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədr müavini, VI kurs tələbəsi Cavid Mustafazadə ATU-nun mövcud daxili intizam qaydaları, aparılan mühazirələr, praktiki seminarlar və imtahan prosesi barədə I kurs tələbələrini məlumatlandırıb.

Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin I Müləcə-profilaktika fakültəsi üzrə sədri Elbəy Cəbbarlı, II Müləcə-profilaktika fakültəsi üzrə sədri Mürvət Bünyatov, İctimai səhiyyə fakültəsi üzrə sədri Aysel İsmixanova, Hərbi tibb fakültəsi üzrə sədri Vahid Rəzayev və Stomatologiya fakültəsi üzrə sədri Rəşad Aslanov və Əczaçılıq fakültəsi üzrə sədri Ruhənə Hüseynova da I kurs tələbələri ilə səmimi ünsiyyət quraraq, onları ilk gündən universitetin ictimai həyatında fəal iştirak etməyə çağırıblar.

Universitetin nəzdində fəaliyyət göstərən klub və departamentlərin təmsilçiləri Dilbər Əliyeva, Rahim, Məhəmməd Məmmədov, Süsən Məmmədli, Naidə Aydınova, Ülker Məmmədova və digər ictimai fəallar I kurs tələbələri ilə qeyri-rəsmi söhbətlərində onları ictimai təşkilatlarda çalışmağın tədrisi maneə olmadığını əmin ediblər. Həmçinin ictimai təşkilatlara, klub və departamentlərə necə üzv olmaq barədə sualları cavablandırıblar.

Tədbirin sonunda I kurs tələbələri universitet şəhərciyini gəzib, tədris korpusları və auditoriyalarla əyani tanış olublar.

6 tələbəmiz ÜST-ün müsabiqəsində qalib olub

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının "Sağlamlıq üçün həmrəylik təşəbbüsü" adı altında keçirdiyi müsabiqə yekunlaşıb.

7 tibb fakültəsi və 11 tibb kollecindən 1418 tələbənin iştirak etdiyi müsabiqəyə yekun vurulub və qaliblərin müəyyənləşdirilməsi mərasimi keçirilib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Tibb Universitetinin tələbələrindən I Müləcə-profilaktika fakültəsinin tələbəsi Cavid Mustafazadə ölkə üzrə 1-ci yer, İctimai səhiyyə

fakültəsinin tələbələri Ayten Əlihüseynli, Gülay Vəlizadə, Məltəm Səhratlı, II Müləcə-profilaktika fakültəsindən Ədalət Gəncəli, Hərbi tibb fakültəsindən Qüdrət Məmmədov müvafiq olaraq fakültələr üzrə 1-ci yerə layiq görüblər.

Sonda tələbələrə müvafiq olaraq diplom, hədiyyə və sertifikatlar təqdim olunub.

Müsabiqə, eyni zamanda tələbələrə ÜST texnikalarından istifadə edərək infeksiyaların profilaktikasına dair biliklərini gücləndirməkdə yardımçı olub.

Hər il qəbul imtahanında yüksək bal toplayan tələbələrin üz tutduğu ali təhsil müəssisələrindən olan Azərbaycan Tibb Universiteti bu il də öz reytingini qoruyub saxlayıb. Üstəlik, ölkənin bu ilki ən gənc tələbəsi də universitetimizdə təhsil alacaq. Yüksək göstəricilərə imza atmış tələbələrdən bir neçəsi ilə sizləri də tanış edirik.

Kamil Əfəndiyev

21 oktyabr 2003-cü ildə Biləsuvar rayonunda yerləşən 4 sayılı Cəbrayıl qəsəbəsində anadan olub. 2021-ci ildə Cəbrayıl rayonu, Əsgər Veysəlov adına Sirik kənd orta məktəbini fərqlənmə attestatı ilə bitirib. Bir sıra fənn olimpiadalarında iştirak edib. Respublika fənn olimpiadasında riyaziyyat fənnindən rayon mərhələsində yer tutub. Həkim olmaq həm özünün, həm də babasının arzusu olub: "Babam istəyirdi ki, ailəmizdə bir nəfər həkim olsun. Özümə söz verdim ki, babamın və özümün arzumu gerçəkləşdirim. Bu il 692.5 bal toplayaraq Azərbaycan Tibb Universitetinə daxil oldum. Bu uğuruma görə hə-

Bizi seçənləri tanıyaq

Yüksək bal toplayan abituriyentlər ATU-da oxumağa üstünlük verir

mişə yanımda olan valideynlərimə, müəllimlərimə minnətdaram. Sevinirəm ki, onların mənə görə çəkdikləri əziyyət hədəf getmədi.

Cavidan Bayramlı

2004-cü il iyunun 21-də Beyləqan rayonunda dünyaya gəlib. 2010-cu ildə R.Quliyev adına Yeni Mil kənd tam orta məktəbin 1-ci sinfinə daxil olub. Bu il 610.2 balla ATU-nun Hərbi tibb fakültəsinə daxil olub. Amma adıçəkilən fakültəyə daxil olan, yüksək bal toplayan 2 kursant Gülhanə Tədris və Aşağı Xəstəxanasının Hərbi tibb fakültəsində oxumağa vəsiqə qazanıb. Onlardan biri də Cavidandır. O, orta məktəbdə oxuduğu dövrdə biologiya fənni üzrə olimpiadaların final turunda iştirak etmək hüququ qazanıb: "Türkiyədə təhsil alacağımı eşidəndə, mən və ailə üzvlərim çox sevindik. Bu xəbər məktəbimizin direktorunu, mənə dərs deyən müəllimlərimi də qürurlandırdı.

Hazırlaşdığım bilik səviyyəsinə görə Tibb Universitetinə daxil olacağımı əmin idim. Amma Ankara-

da təhsil alacağım xəbərindən həyəcanlandım. Bir daha əmin oldum ki, müəllimlərinin məsləhətinə qulaq asıb, əzmlə çalışan heç bir şagirdin əziyyəti hədəf getməz, zəhməti uğur və sevincə nəticələndirir.

Aygün Məhərrəmov

2003-cü ildə Beyləqan rayonunun Yuxarı Aran kəndində anadan olub. 2017-ci ildə Respublika fənn müsabiqələrində fizika fənni üzrə iştirak edib və gümüş medal qazanıb. 2019-cu ildə isə Respublika fənn olimpiadalarında Azərbaycan dili və ədəbiyyat fənni üzrə gümüş medala layiq görüldü.

Elə həmin il "Ədəbiyyat biliciləri" adlı müsabiqədə də iştirak edib, həvəsləndirici yerə layiq görüldü. Rayon və region üzrə keçirilən bir sıra yarışlarda iştirak edərək diplom və sertifikatlar alıb. 691.4 bal toplayaraq universitetimizin I Müləcə-profilaktika fakültəsinə daxil olub. Yaxşı həkim olmaq üçün səylərini daha da artırmaq niyyətindədir.

Elmir Quliyev

2004-cü ildə Gəncədə anadan olub. 2021-ci ildə Gədəbəy rayonunun Ağamalı (indiki Çanaqqı) kənd tam orta məktəbini bitirib. 620.8 bal toplayaraq ATU-nun Hərbi tibb fakültəsinə daxil olub.

Yüksək nəticə göstərdiyinə görə, təhsilini Gülhanə Tədris və Aşağı Xəstəxanasında davam etdirəcək: "Aşağı sinifdə oxuyanda, Qarabağ müharibəsi veteranı olan atam Rasim Quliyev hərbi həkimlər barədə mənə danışmışdı. Mənim də hərbi həkim olmağımı arzu edirdi. Onun arzusunu reallaşdırmağı 9-cu sinifdə qarşıma məqsəd qoydum. Atam mənə vətənpərvərliyi, Vətəni, torpağı sevməyi öyrətdi. Vətənimizi yağı düşmənlərdən necə qorumağı izah etdi.

Ciddi hazırlaşdım və məqsədimə çatdım. Gülhanə Tədris və Aşağı Xəstəxanasının Hərbi tibb fakültəsində oxuyacağımı biləndə ailəmiz həm çox sevindi, həm də bir az kədərləndi. Ona görə sevin-dilər ki, Türkiyənin nüfuzlu ali təh-

sil müəssisələrinin birində təhsil alacağam. Ona görə kədərləndilər ki, Vətəndən və qohumlardan bir az uzaqda olacağam. Amma mənə heç bir çətinlik qorxutmur. Yaxşı həkim və hərbiçi olacağımı əminəm".

Həmid Səfərli

2006-cı il yanvarın 23-də Goranboy rayonunda anadan olub. 2021-ci ildə Goranboy rayon 2 sayılı tam orta məktəbi bitirərək, 602.9 balla Azərbaycan Tibb Universitetinə daxil olub. Sevincirici haldır ki, H.Səfərlinin eyni məktəbdə təhsil alan bacısı Leyla da 631.1 bal toplayaraq universitetimizdə təhsil almaq hüququ əldə edib. Eyni fakültəyə daxil olan bacı-qardaş eyni qrupda təhsillərini davam etmək niyyətindədir: "Müəllimlər mənim qeyri-adi bacarığımı görüb 4 yaşında məktəbə götürdülər. Bacımla eyni sinifdə oxudum. Tay-tuşlarımdan 2 yaş kiçik olsam da, onlardan geri qalmadım. Əla qiymətlərlə oxudum və gördüyünüz kimi, Tibb Universitetinin tələbəsiyəm. Gələcəkdə savadlı həkim olmaq niyyətindəyəm".

Bu il universitetimizə daxil olan hər bir tələbəni ürəkdən təbrik edir, onlara bu yolda uğurlar və ölkəmizin savadlı həkimləri kimi yetişmələrini arzu edirik!

İki ilə yaxındır dünya səviyyəsində koronavirus infeksiyası ilə mübarizə aparılır. Bu müddət ərzində virusdan qorunmağın yolları, müalicə metodları haqqında bir çox yeni bilgiler öyrənmişik. Bununla belə, praktika göstərir ki, hələ də insanlarda bezi məqamlara dair dəqiq məlumat yoxdur. Koronavirusdan effektiv müdafiə üsulları haqqında Azərbaycan Tibb Universitetinin mütəxəssislərinin açıqlama və tövsiyələri daim maraqla qarşılanır. Odur ki, ATU-nun Farmakologiya kafedrasının müdiri, professor Musa Qəniyevdən COVID-19-la əlaqəli əhalini maraqlandıran sualları cavablandırmasını xahiş etdik.

Professor ilk olaraq hər kəsi rahat edən məsələ - vaksinin mənfi təsirinin olub-olmaması ilə bağlı fikirlərini açıqladı: "1796-cı ildən etibarən, yeni vaksinin praktik istifadəsinə başlandıqı ildən bu günədək peyvənd viral infeksiyalardan ən etibarlı qorunma vasitəsidir. Peyvəndləmə hər il Yer kürəsində 3 milyondan çox insanı ölümün pəncəsindən xilas

yi immunitətdən dəfələrlə güclü olur: "Çünki təbii xəstəlmə fərdində orqanizmin virusun hansısa bir fraqmentinə qarşı deyil, canlı virusun bütün subvahidinə (örtük təbəqə, matriks və nukleoprotein sırası) qarşı, hüceyrə yaddaşına total şəkildə həkk olunan aktiv immunitet formalaşdırır. Odur ki, mutant ştammdan asılı olmayaraq, bütün təkrar yoluxma halında

kasına salınmamalıdır. Bunu etmək cinayətdir. Hər bir şüurlu insan bilməlidir ki, ölüm canlı aləm üçün haqdır və qaçılmazdır. Canlı toxuma, postnatal inkişafın yaş dövrlərinə uyğun olaraq, məruz qaldığı mərhələli dəyişikliyin hər birində subhüceyrəvi genom vahidi itirərək, irsiyyətini yaşatmaq üçün sonda canlı həyata əlvida deyir. Yeni, ölüm həyatın sonu yox, yeni həyatın başlanğıcıdır. Bu ölümlər əbədi yaşam qanunudur".

Professor hesab edir ki, insanları qorxudub onların psixoloji sarsıntı keçirməsinə səbəb olmaqdan daha, hər kəsə daha düzgün və elmə əsaslanan məlumatların verilməsi daha doğrudur.

Musa Qəniyev əvvəlki ştamla-

sı virusu tənəffüs yolu epitel hüceyrələrinin ACE2 reseptorlarına bağlayan SHCO14 spayka (ya-pışan) zülal fraqmentinin özündə, sonuncu isə, spayka zülalın özünün bağlandığı domendə baş verir.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) avqustun 30-da nəzarətə götürdüyü və hazırda dünyada koronavirusa ümumi yoluxmanın cəmi 0,1%-ni təşkil edən "Mu" ştamında genom dəyişikliyi, yenə də virusu ACE2 reseptorlarına bağlayan SHCO-14 spayka zülalında baş verir, yeni 146 N nuklen əlavəsi (N-terminal domendə, AAC kodonda 3 nukleotid - Aspargin aminturşusu (Asn/N) əlavəsi) və furin parçalanma - genom sahəsində

immunitet, istərsə də peyvəndləmə nəticəsində formalaşan immunitet hamını bütün mutant ştamlardan, o cümlədən "Lyambda" və "Mu" ştamından da aktiv şəkildə qoruyur. Belə şəxslərdə virusa təkrar yoluxma ehtimalı 0,002 faiz nisbətindən yüksək olmamalıdır. Odur ki, müsahibimiz bu ştamların yalnız ehtimal olunan xüsusiyyətlərini realıq kimi qiymətləndirib yazmağın, danışmağın, insanları şiddət altında saxlamağın yolverilməz olduğunu bildirdi. Professor elmi məntiq və fundamental klinik müşahidə və tədqiqatlara söykənməyən fərdi yanaşmaların ictimailəşdirilərək geniş əhali içərisində yayılmasının yalnız stress, qorxu, mənəvi sarsıntıya xidmət etdiyini vurğuladı.

M.Qəniyev qeyd etdi ki, əhalinin 40-60 faizinin vaksinsəccəyi təqdirdə, guya virusun daha dözümlü mutant ştamlar yaradacağı ilə bağlı deyilənlər də əsassızdır: "Bu mutasiyalar virus RNT-sinin simbioz yaşamağa xidmət edən, letallıq mutasiyasının nəticəsi kimi əmələ gəldiyindən, vaksinin ona təsiri, ana ştamla təsirlə müqayisədə daha güclü olmalıdır. Həmçinin, istənilən virus populyasiyasında əsaslı genom fərqliliyi göstərən, letallığı çox yüksək və son dərəcə patogen virus ştamı yalnız orqanizmin məlum virus ailəsini mütləq şəkildə "özündən təcridə" son cəhdi halında əmələ gələ bilər. Ana ştamın (COVID-19) bu dəyişikliyə uğraması üçün ən azı 8-10 il vaxt lazımdır".

Professor sonda əminliklə bildirdi ki, COVID-19 insanları öldürür: "İnsanları öldürən profilaktik və şəxsi gigiyenik tədbirlərə əməl olunmaması, ruhi sarsıntı, stress, gərginlik, koronavirusa görə yaranan endogen ölüm qorxusudur. COVID-19-dan qorunmanın ən sadə və etibarlı yolu - adi gigiyenik tələb və normal ünsiyyət formalarına əməl etmək və "koronavirus xofu"nu birdəfəlik unutmaqdır".

(S1/S2 parçalanma saytı) P681 mutasiyası. Göründüyü kimi, istər "Lyambda", istərsə də "Mu" ştamında ana virus - COVID-19-dan fərqlilik yalnız SHCO-14 zülalında törənən dəyişiklikdir. SHCO-14-ün yeganə funksiyası virusa yoluxmanın təminatçısı olmaqdır. Odur ki, bu struktur vahidində törənən dəyişiklik heç bir halda virusun patogen fəallığı və letallıq əmsalının yüksəlməsi və ya xəstəliyin ağır gedişinə səbəb ola bilməz".

Professor xatırlatdı ki, istər təbii

Arif MƏMMƏDLİ

"İnsanları koronavirusdan çox, qorxu öldürür"

Professor Musa Qəniyev: İctimaiyyət COVID-19 haqqında düzgün maarifləndirilməlidir

edir. Vaksin müvafiq infeksiyanın orqanizmdə "nisbi xəstəlmə modeli"ni yaradır. Bu səbəbdən də peyvənddən sonra inyeksiya yerində ağrının olması, hətta bu ağrının bir neçə gün davam etməsi, qızdırma, üşütmə, halsızlıq, ishal, baş, əzələ, oynaq ağrıları və s. olması normal gözləntilərdir. Yeni, bunlar peyvəndin yan təsirləri deyil. Bu, yalnız formalaşan immunitetə orqanizmin lokal və ya sistem reaksiyasıdır ki, qısa müddətdən sonra tamamilə aradan qalxır".

M.Qəniyev vurğulayır ki, istənilən infeksiya kimi COVID-19-a qarşı təbii immunitetin yaranması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, infeksiyaya yoluxub sağalmış insanlarda əmələ gələn immunitet həmin virusa qarşı ən müasir peyvəndlərin belə əmələ gətirdi-

insan bu infeksiyaları çox yüngül, yeni mövsümi infeksiya kimi keçirir".

Onun sözlərinə görə, COVID-19-un əsas yoluxma mənbəyi hava-damcı yolu, yəni nəfəs-nəfəsə dayanmaq, xüsusən öpüşüb-görüşmək kimi ünsiyyət formasıdır. Odur ki, öpüşüb-görüşməkdən imtina etməklə yoluxma sayının kəskin azalmasına nail olmaq mümkündür.

Professor COVID-19-la bağlı digər vacib bir məqama da toxundu. Belə ki, hər gün sosial şəbəkələrdə kiminsə virusdan ölməsi haqda xəbərlər yayılır. Bu da digər insanlara güclü psixoloji təsir göstərir: "Əslində ölümün səbəbi rəsmi mənbələrə istinadən yalnız patoloq-anatomun təsdiqindən sonra verilməlidir. Naməlum ölüm səbəbləri COVID-19-un statisti-

ra nisbətən daha yoluxucu və daha aqressiv olan "Lyambda" və "Mu" ştamlarının yayılması haqqında xəbərlərə də aydınlıq gətirdi. Onun sözlərinə görə, bu ştamlar COVID-19-dan genom fərqliliyi göstərən 24 mutant ştamdan sıra ardıcılığı ilə ikisidir: "Onların hər birinin ayrı-ayrılıqda mutasiya variantları var. Məsələn, "Lyambda" ştamının virogen fəallığına nisbi təsir göstərən səkkiz, virogen fəallığına praktik olaraq təsir göstərməyən iyirmi funksional aktiv mutasiyası var. Bunların içərisində yalnız T76I və L452Q, eləcə də NTD-domeni mutasiyasının patogen fəallığının yüksək olması ehtimal olunur. T76I və L452Q mutasiya-

Vyanada plastik və estetik cərrahların yubiley konfransı baş tutub

Bu yaxınlarda Avstriyanın paytaxtı Vyana şəhərində Beynəlxalq Plastik və Estetik Cərrahiyyə Cəmiyyətinin (ISAPS) 50-ci yubiley konfransı keçirilib. Ötən əsrin 70-ci ilində yaranan cəmiyyətin yubiley tədbiri 2020-ci ildə keçirilməli idi. Ancaq bütün dünyanı əhatə edən pandemiya səbəbindən yubiley konfransı təxirə salınımışdı.

Bu il isə idarə heyəti konfransı hibrid formatda keçirməyi qərara almışdı. Konfransın işinə həm canlı, həm də on-

Konfransın işinə həm canlı, həm də onlayn formatda ATU-nun alimləri də qatılıb

layn formatda Azərbaycan alimləri də qatılıblar.

Cəmiyyətin Cənubi Qafqaz üzrə təmsilçisi, milli katibi, professor Vəqif Qələndərov virtual müzakirələrə dəvət olunub. Konfransda onlayn çıxış edən professor tədbir iştirakçılarına Azərbaycan cərrahlərinin salamatını çatdıraraq, pandemiya dövründə icra olunan əməliyyatlarda yeni yanaşmalarla bağlı fikirlərini bölüşüb. Bildirib ki, bütün dünyada bu sahədə yeniliklər və yeni əməliyyat protokollarının yaranmasında qəbul olunan qərarlarda bizim də səs haqqımızın olması və müzakirələrə dəvət edilməyimiz ölkəmizdə plastik və rekonstruktiv cərrahiyyənin dünya standartlarına cavab verməsinin göstəricisidir.

Beynəlxalq konfransa canlı qatılan Azərbaycan Tibb Universitetinin Ağız və üz-çənə cərrahiyyəsi kafedrasının dosenti Nigar Sultanova "Antropometrik müayinəsinin və xeylorinoplastikasının proto-

kolu" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Məruzədə anadangəlmə qüsurların aradan qaldırılması metodlarına yeni yanaşmalar da öz əksini tapıb və iştirakçılar tərəfindən maraqla qarşılanıb. Azərbaycanlı alim məruzədə toxunulan məsələlərə dair sualları da cavablandıraraq, N.Sultanovanın sözlərinə görə, dünyanın müxtəlif ölkələrini təmsil edən plastik cərrahlər konfransa 3000-dən çox elmi iş göndəriblər. Həmin elmi işlərdən yalnız 240-ı seçilib və seçilmiş elmi işlərin siyahısına onun məruzəsi də daxil edilib.

N.Sultanova 95 ölkədən 1500 nəfərin canlı, 3000 nəfərin isə virtual formatda qoşulduğu konfransda müxtəlif sergilərin təşkil olunduğunu, dünyanın məşhur plastik cərrahlərinin master klasslar keçdiyini, xüsusi ayrılmış zalda 3 gün müddətində canlı əməliyyatlar aparıldığını bildirib. Qeyd edib ki, bu, pandemiya başlayandan indiyədək keçirilən ən böyük canlı tibbi konfrans idi.

Vəfa Pənahian beynəlxalq qurultayda ölkəmizi təmsil edib

Bu günlərdə Rusiya Federasiyasının paytaxtı Moskva şəhərində Otorinolarinqologiya üzrə beynəlxalq miqyaslı qurultay baş tutub. Qeyd edək ki, bu qurultaylar 5 ildə bir dəfə keçirilir.

Bu dəfəki qurultaya Avropa və Asiya ölkələrindən, o cümlədən MDB ölkələrindən nümayəndələr qatılıblar. Ölkəmizi qurultayda professor Vəfa Pənahian, tibb elmləri doktorları Fuad Qaraqurbanlı, Kamil Yusifov, polkovnik Elnur Əkbərov və onlayn formatda Ramil

Həşimli təmsil ediblər. Qurultayın açılışında Azərbaycan nümayəndə heyəti adından çıxış etmək üçün ATU-nun Qulaq, burun və boğaz xəstəlikləri kafedrasının müdiri, professor Vəfa Pənahian söz verilib. Azərbaycanlı mütəxəssislərin əməkdaşlığa həmişə hazır olduğunu bildiren professor, ölkəmizdə otorinolarinqologiya sahəsində qazanılan uğurları qurultay iştirakçılarının diqqə-

tinə çatdırıb. Eyni zamanda respublikamızın adından Qarabağ xalçası qurultaya təqdim olunub.

Qurultayda Azərbaycanlı alimlərin 4 elmi məruzəsi dinlənilib və təmsilçilərimiz elmi müzakirələrdə 3 dəfə moderatorluq ediblər.

Yüksək səviyyədə təşkil edilən otorinolarinqoloqların XX qurultayında ayrı-ayrı ölkələrin mütəxəssislərinin məruzələri də maraqla qarşılanıb və bütün iştirakçılar üçün səmərəli olub.

Qəhrəman Azərbaycan ordusunun 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı əldə etdiyi möhtəşəm qələbə tariximizə qızıl hərflərlə yazıldı. Şəhidlərimizin, qazılarımızın şücaətləri barədə əsərlər yazılır, filmlər çəkilir, mahnılar bəstələnir. Amma onların keçdiyi bu şərəfli yol barədə hər şeyi qələmə almaq mümkün olmayacaq, yenə də deyilməmiş, yazılmamış məqamlar, xatirələr qalacaq.

Müharibənin ağrısı, Qələbənin sevinci

ATU-nun Hərbi tibb fakültəsi Vətən müharibəsi günlərində ön və arxa cəbhədə müstəsna fəaliyyət göstərmiş

Tarixi qələbəmizdə Azərbaycan Tibb Universitetinin əməkdaşlarının, məzunlarının da xüsusi payı oldu. Ümumiyyətlə, xalqımızın ən çətin, ağır anlarında - istər 20 Yanvar hadisələri zamanı, istərsə də birinci Qarabağ müharibəsi dövründə - ağxatlı həkimlərimiz həmişə ön cərgədə olub, vətənin müdafiəsinə qalxanlara zəruri yardım göstərmişlər. Bu dəfə də elə oldu. Vətən müharibəsi zamanı universitetimizin əməkdaşları, o cümlədən Hərbi tibb fakültəsinin şəxsi heyəti, müəllimləri, rezidentləri, kursant və feldşerləri qələbənin qazanılması üçün ön və arxa cəbhədə var gücləri ilə çalışdılar.

Fakültənin rəisi, tibb xidməti polkovniki Çingiz Əlləzov Vətən müharibəsi dövründə fakültə əməkdaşlarının fəaliyyəti haqda danışır:

- Ötən il sentyabrın 27-də yüksək komandanlıq tərəfindən döyüşə hazırlıq signalı aldım. Qısa müddətə şəxsi heyətimiz toplandı. Səhər tezədən hərbi həkimlər, komandir heyəti, rezidentlərimiz, kursantlar, feldşerlər əvvəlcədən təyin olunmuş dislokasiya yerlərinə çıxışa göndərildi. Demək olar ki, fakültənin bütün əməkdaşları ön və arxa cəbhədə müharibə başlayandan qurtarıncadək cəsarətlə, böyük ruh yüksəkliyi ilə fəaliyyət göstərdilər. Şəxsi heyət bilavasitə döyüş əməliyyatlarında iştirak etdi. Rezidentlərimiz fədakarlıqları ilə yadda qaldı. Onlar hərbi-səhra hospitalarında - Ağdam, Şəmkir, Füzuli və s. hospitalarda praktik fəaliyyət göstərdilər. Aparılan əməliyyatlarda assistent, cərrah, travmatoloq kimi iştirak etməklə xeyli yaralının həyatını xilas etdilər. Komandir heyətimiz isə ixtisaslarına uyğun olaraq müxtəlif hərbi hissələrdə artilleriya, kəşfiyyat, motoatıcı bölmələrin tərkibində döyüş əməliyyatlarında iştirak etdilər. Professor-müəllim heyəti də ön və arxa cəbhədə öz bacarığını əsirgəmədi. Həm ön cəbhədə yerləşmiş hospitalarda, həm də arxa cəbhədə - Mərkəzi Hərbi Klinik Hospitalda var gücləri ilə yaralıların müstəsna xidmətləri oldu. Mənim rəhbərlik etdiyim kafedra kursantlarımıza tibb xidmətinə necə təşkil etməyi öyrədir. Bizim hərbi həkimlərimiz yaralılara birbaşa ilk tibbi yardım etmək üçün döyüş meydanlarına atıldılar. Onlar xidmətləri ilə şərəfli bir tarix yazdılar. Qaydalara görə, hərbi həkimlər döyüş gedən ərazidə işarələnmiş yerlərdə yaralıları qəbul etməli, ilk tibbi yardım göstərdikdən sonra onlar çeşidlənərək lazımi yerlərə təxliyə olunmalıdır. Ya-

yatının xilas edilməsi üçün çalışdılar. Müharibədə komandir heyətimdən 24 zabıt, o cümlədən 6 gizir, 77 rezident, 150 kursant, 20 feldşerimiz iştirak etdi. Deyərdim ki, qələbəmizdə - istər ön cəbhə olsun, istər arxa cəbhə - hər kəsin xüsusi payı oldu. Gecə-gündüz yorulmadan, ruh yüksəkliyi ilə həm çalışdım, həm də vuruşduq.

Ali Baş Komandan tərəfindən müharibədə iştirak etmiş şəxsi heyət xidmətlərinə layiq təltif olundu. Onların arasında Cəbrayılın, Füzulinin, Ağdamın azad olunmasına görə, "Vətən uğrunda", "Xidmətdə fərqlənməyə görə" və digər orden və medallarla mükafatlandırılanlar var.

Təəssüf ki, müharibə zamanı şəhidlərimiz də oldu. Məzunlarımızdan 14-ü şəhidlik zirvəsinə yüksəldi. Hər bir şəhidimizin xatirəsi bizim üçün əzizdir. Onların xatirəsini əbədiləşdirmək üçün Fakültə Elmi Şurasının qərarı olub. Xüsusi təyinatlılarımızla birgə döyüşə girərək şəhid olan 5 həkim və feldşerimizin adları kitabxanımıza, mühazirə, brifinq zallarına verilib. Bundan sonra da şəhidlərimizin xatirəsini daim yad edib, əbədiləşdirməyə çalışacağıq.

Sonra isə xidməti fəaliyyətinin 24 ilini sərt iqlim şəraitində - Murovdağ, Daşkəsən, Gədəbəy ərazilərində keçirən müharibə veteranı, fakültənin Tibb xidmətinin təşkilatı kafedrasının rəisi, tibb xidməti polkovniki Akif Əhmədov öz düşüncələrini bizimlə bölüşdü:

- 30 ildir ki, ərazilərimizin işğalı ilə bağlı matəm günləri keçirirdik. Bu çox ürəkəğrından idi. Bu dəfəki müharibədə düşmən müasir hərbi texnika ilə silahlanmış, yüksək döyüş hazırlığı görmüş ordu ilə qarşılaşdı. Ali Baş Komandanın qətiyyəti və gənclərimizin vətənpərvərlik ruhunun yüksəkliyi düşmən üzərində qələbə qazanmağımızı təmin etdi. Bu qələbədə Hərbi tibb fakültəsinin şəxsi heyətinin, professor-müəllimlərinin, məzunlarının, kursantlarının müstəsna xidmətləri oldu. Mənim rəhbərlik etdiyim kafedra kursantlarımıza tibb xidmətinə necə təşkil etməyi öyrədir. Bizim hərbi həkimlərimiz yaralılara birbaşa ilk tibbi yardım etmək üçün döyüş meydanlarına atıldılar. Onlar xidmətləri ilə şərəfli bir tarix yazdılar. Qaydalara görə, hərbi həkimlər döyüş gedən ərazidə işarələnmiş yerlərdə yaralıları qəbul etməli, ilk tibbi yardım göstərdikdən sonra onlar çeşidlənərək lazımi yerlərə təxliyə olunmalıdır. Ya-

barlik etdiyim kafedra kursantlarımıza tibb xidmətinə necə təşkil etməyi öyrədir. Bizim hərbi həkimlərimiz yaralılara birbaşa ilk tibbi yardım etmək üçün döyüş meydanlarına atıldılar. Onlar xidmətləri ilə şərəfli bir tarix yazdılar. Qaydalara görə, hərbi həkimlər döyüş gedən ərazidə işarələnmiş yerlərdə yaralıları qəbul etməli, ilk tibbi yardım göstərdikdən sonra onlar çeşidlənərək lazımi yerlərə təxliyə olunmalıdır. Ya-

ralıları döyüş meydanından taborun tibb xidmətinin işçiləri çıxarmalıdır. Amma həkimlərimiz döyüş meydanında birbaşa iştirak etməklə çoxsaylı yaralılara vaxtında yardım göstərdi, peşəkar müdaxilə nəticəsində neçə-neçə insan həyatı xilas edildi. Qələbə qazanmağımızda hər kəsin öz rolu oldu. Artıq işğal edilmiş ərazilərimizin anım günlərinin qeyd olunması tarixə qovuşub. Kədrli günlərimiz Zəfər bayramı ilə əvəzlənib.

Birbaşa döyüş meydanlarında yaralılara ilk tibbi xidmət göstərən Hərbi cərrahiyyə kafedrasının baş müəllimi, tibb xidməti polkovnik-leytenantı Ramın Əliyevin fikirləri də maraqlıdır:

- Müharibə başlayanda iki gün Mərkəzi Hərbi Klinik Hospitalda cərrahi əməliyyatlarda oldum. Sentyabrın 29-dan etibarən isə Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı istiqamətlərində gedən döyüşlərdə iştirak etdim. Döyüşdə yaralananların 90 faizi qəlpə yarası alanlar idi. Təbiiyimdə olanlarla yaralılara ilk tibbi yardım göstərir, hospitalara təxliyə olunmalarını təşkil edirdim. Hesab edirəm ki, təcrübəli və bacarıqlı cərrahlar müharibə dövründə döyüşlərdə olmalıdır. Çünki ilk tibbi yardımdan çox şey asılıdır. Əgər yaralı ilk tibbi yardımı lazımi şəkildə alırsa, onun sağlamlığının reabilitasiyası da asan və keyfiyyətli olur. Etdiyim lazımi tibbi müdaxilələrdən sonra qazılarımızın həyata qayıtması mənə daxilən bir rahatlıq gətirirdi.

Müharibədən sonra 2 ay da Qubadlıda qalıb, xidmət etməli oldum. Xidmətlərim nəzərə alınb. Cəbrayılın, Qubadlının işğaldan azad edilməsinə, "Hərbi xidmətdə fərqlənməyə görə" 2-ci dərəcəli medallarla təltif olunmuşam. Torpaqlarımızın azad olunmasında iştirak etməyimdən qürur duyuram. Hər zaman Vətənimə xidmət etməyə hazıram.

Hərbi səhra cərrahiyyəsi kafedrasının müəllimi, tibb xidməti kapitanı Sevinc Orucovanın özünəməxsus təəssüratları var. O vaxtilə dərs dediyi şəhid həkimlərdən söhbət düşəndə, kövrəldi də:

- Mən sentyabrın 26-da əmr aldım. 27-si səhər tezədən Mərkəzi Hərbi Klinik Hospitalda fəaliyyətə başladım.

Gözlərinin sarğısını açdım. Sifətinə işıq saldım. Soruşdum ki, işığı görürsənmi? Təsdiqlədi. Barmaqlarımın sayını görə bildiyini deyəndə isə, bəlkə də onun özündən çox sevinən mən oldum.

Hospitala daxil olan yaralılara xidmət göstərdim. Fəaliyyətimiz müharibə bitəndən sonra da davam etdi. Hazırda da orada fəaliyyətdəyəm. Mən orada oğullarımızın şücaətinin, qorxmazlığının, döyüşkənliyinin şahidi oldum. Ağır yaralıları müalicə edirdik, bir az sağalan kimi, müharibəyə getmək haqqında fikirləşirdilər. İlk 3 həftə hospitala ağır yaralıları daxil oldu. Həmin ərəfədə çox ağır rejimdə işlədik. Demək olar ki, fasilə, istirahət etmədən çalışırdıq. Bəzən başımız elə qarışırdı ki, nahar etmək yadırmızdan çıxır, axşamın necə düşdüyündən, səhərin necə açıldığını xəbərimiz olmurdu. Tələbələrimdən də yaralananlar olmuşdu. Onların bəziləri ilə hospitalda rastlaşdım. Onları yaralı vəziyyətdə görmək mənim üçün ağır idi. Müalicədən sonra təkrar döyüş bölgəsinə qayıdanlar da oldu. Tələbələrimin vətənpərvər hərəkətlərini görüb-əşidəndə qürur

hissi keçirir, onlara nəse öyrədə bildiyimə sevinirdim. Şəhid olan məzunlarımızın hər biri gözlerim önündən keçir, xəyalımda onların nurlu simalarını canlandırırdım. Şəhidimiz Turqut Xəlilbəylinin sanitar-sürücüsü hospitalımızda müalicə alırdı. Turqut onun həyatını xilas edəndə şəhid olmuşdu. Sürücü biləndə ki Turqutun müəllimi olmuşam, mənə onun haqqında danışdı. Xahiş etdi ki, onun valideynləri ilə görüşdürüm. Turqutun onda əmanətinin - qol saatının olduğunu bildirdi. Sən demə, o, ağır yaralananda qolundakı saatı qardaşına çatdırmağı vəsiyyət edibmiş. Sürücünün Turqutun valideynləri ilə görüşməsinə yardımçı oldum.

Hospitalda çox cəsarətli, qəhrəman övladlarımızla tanış oldum. Belə gənclərdən biri də "Zəfər" ordenli Rəşad Atakışiyev idi. Düşmənlə ölüm-dirim savaşında ağır yaralanmışdı. 3 həftə koma vəziyyətində qulluğunda durduq. 3 həftədən sonra ayıldı. Adını deyəndən sonra ilk sözü bu oldu: "Həkim, haramı kəsirsiniz-kəsin, ancaq gözlerimə dəyməyin". Özüm ixtisasca oftalmoloqam. Bu sözdən çox təsirləndim. Gözlərinin sarğısını açdım. Sifətinə işıq saldım. Soruşdum ki, işığı görürsənmi? Təsdiqlədi. Barmaqlarımın sayını görə bildiyini deyəndə isə, bəlkə də onun özündən çox sevinən mən oldum. Gözdən əlil olmaq istəmərdi. Olmadı da.

Bir şeyi də deyim. Müharibə günlərində elə olurdu ki, gecəni hospitalda qalırdıq. 8 yaşlı qızım Nailədən nigaran idim. Amma o... Heç vaxt yadımdan çıxmaz, deyirdi ki, ana, məndən narahat olma, əsgərlərimizə qulluq et ki, qələbə bizim olsun. Belə övladlarımız az deyil. Qazandığımız qələbədə də onların öz payı var.

Rezident, tibb xidməti baş leytenantı Araz Əliyev də müharibənin ilk günlərindən Füzuli rayonunun Əhmədbəyli qəsəbəsində, sonradan Cəbrayıl və Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsində yerləşən hospitalarda yaralıların xidmətində dayanıb:

- Sağlam, gənc insanların yaralanması, əlil olması mənə pis təsir edirdi. Amma buna baxmayaraq, yaralılarıma lazımi tibbi yardımı göstərirdim. Müharibə dövründə kifayət qədər təcrübə toplaya bildim. İndinin özündə də o günlər bir kino lent kimi gözlerimin önündə canlanır. Torpaqlarımız azad olunduqca sevinirdik. Qardaşım, dayım oğlanları da vuruşurdu. Dayım oğlanlarından biri - Xuduş Kazimov Murovdağ istiqamətində gedən döyüşlərdə şəhid oldu. Dostlarımdan da şəhid olanlar var. Amma qələbə xəbəri kəderimizə bir məlhəm oldu. Bu xəbər həm də şəhidlərimizin ruhuna rahatlıq gətirdi. Müharibə davam edəndə səhərə qədər yaralıların xidmətində dayanır, yatmaq haqqında düşünmürdük. Qələbə xəbərini eşidəndə, bu dəfə sevincimizdən yata bilmədik. Bu sevinci bizə yaşadanlara sonsuz təşəkkürümü bildirir, şəhidlərimizə rəhmət diləyirik!

Qabil ZİMİSTANOĞLU

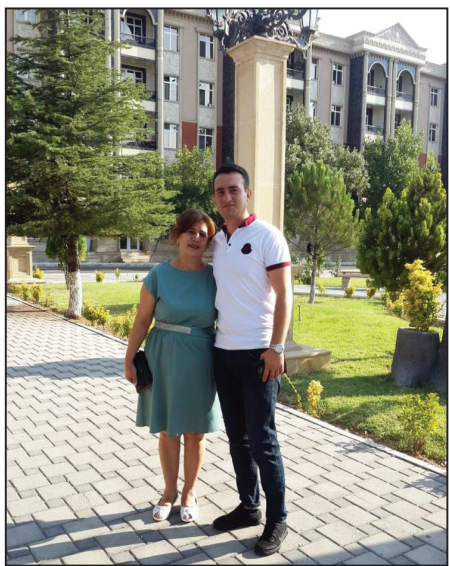
Tibb xidməti leytenantı Adil Əfəndiyev Vətən müharibəsi zamanı qaynar nöqtələrdən, müharibənin od-alovunun içərisindən onlarla yaralı çıxaran, həyatını xilas edən hərbi həkimlərimizdən olub. Xocavənd rayonunun Tuğ kəndində komandiri polkovnik-leytendant Anar Əliyevi döyüş meydanından çıxaran zaman yaxınlıqlarına düşən mərmir partlayışı nəticəsində hər ikisi dünyasını dəyişib.

Onun məzarı doğulduğu rayonda, Qazax şəhər qəbiristanlığındadır. Başdaşının üzərinə ürkələri göynədən:

Kişilik, qeyrət qanımda, Vətənə qurban canım da. Çalsın laylamı anam da, Uyuyum cənnət məkanda, Ruhum sizlərin yanında - misraları həkk olunub. Körpəliyində ana laylasını beşiyindən dinləyən Adil Əfəndiyevin indi məzarı başında layla çalınır...

Həyatda ən çox qorxdığı anasını itirmək olub. Yaxın dostlarına deyirmiş ki, Allah anamın ölümünü mənə göstərməsin, əgər görsem, buna dözə bilmərəm. Bu, Adilin yalvarışları, ya duası idi - bilmirəm, bəlkə də onun anasına olan sonsuz sevgisinə görə etdiyi diləyi Tanrı dərgahında eşidildi.

Adil şəhidlik zirvəsinə yüksəlməklə Tanrı tərəfindən cənnətlə müjdələndi. "Amma heç fikirləşmədi ki, onun yoxluğuna anası necə dözəcək? Adil heç vaxt bizim əziyyət çəkməyimizi istəməzdi. Göz yaşı tökməyimə razı olmazdı. Amma niyə belə etdi, bilmirəm..." deyir anası Afət Əhmədova. O həm də oğlunun oxuduğu Humanitar fənlər üzrə məktəb-liseydə fizika müəllimi olub. Adil barədə təkcə anası kimi deyil, həm də müəllimi kimi söhbət açır:

Müharibəyə getdiyini anasından gizlədib

- Məktəbdə 7 il ona dərs demişəm. Ali məktəbə qəbul olması üçün fizika-riyaziyyat fənlərindən özüm hazırlamışam. O, istər dəqiq elmlər olsun, istərsə də humanitar - bütün fənləri gözəl mənimsəyirdi. Çox vaxt dərslərini bir dəfə oxuyar, yaddaşına həkk edərdi. Ağıllı, tərbiyəli, savadlı, utancaq idi. Adil haqqında danışmaq mənim üçün çox çətindir. O, Vətəninə və ailəsinə həmişə bağlı olub.

Özü seçdi hərbi olmağı. Həkimlik peşəsini də sevdi. İki peşəni seçməklə, hər iki arzusunun reallaşdığını. 2012-ci ildə ATU-nun Hərbi tibb fakültəsinə daxil oldu. 2018-ci ildə universiteti bitirdi. Təyinatla Naxçıvan Muxtar Respublikasında "N" sayılı hərbi hissənin qərargah və təchizat bölüyünün tibb məntəqəsinin rəisi kimi xidmətə başladı. Biz 2019-cu ildə Naxçıvanda olduq. İşindən, xidmətindən çox razı idi. Xüsusi təyinatlı qoşun növündə xidmət edirdi. Həm buna görə, həm də geyindiği hərbi forması ilə fəxr edirdi. Axırncı dəfə mənimlə telefonla danışanda müharibəyə getdiyini gizlətdi. Həmişə təlimlə əlaqədar dağlara aparırdılar. Məni arxayın etmək üçün dağa çıxdıqlarını dedi. Müharibəyə getdiyini təkcə atası bilirdi. Ona da and veribmiş ki, anama demə, təzyiqli var...

Naməlum nömrədən gələn son zəng...

Oktyabrın 18-də mənə tanımadığım nömrədən zəng gəldi. Telefonu açanda gördüm ki, Adildir. Onun adını telefonumun yaddaşına yazmışam. Adı çıxmadığına görə təəccübləndim. Sən demə, o həmin vaxt döyüşdəymiş. Soruşdum ki, niyə başqa nömrə ilə zəng etmişin. Dedi ki, dağdayıq, öz nömrəm dağda tutmadığı üçün bu nömrə ilə zəng etmişəm. Yaxşı olduğunu söylədi.

Bu, onunla axırncı danışığım oldu. Hələ də Adilin yoxluğuna inanmıram. Elə bilirəm ki, Naxçıvandır, nə vaxtsa gələcək. Amma dərk edəndə ki daha görüşə bilməyəcəyik, dünyam alt-üst olur...

... Bir dəfə onunla telefonla danışanda istədiyi qızın olub-olmadığını soruşdum. Güldü. Evlənməsini məsləhət gördüm. Etiraz etdi. Planları olduğunu, rezidenturaya qəbul olmaq istədiyini söylədi...

Xatirəsini əbədləşdirmək üçün Qazax Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının sərəncamı ilə Mərkəzi

Xəstəxananın yanında yer ayrılıb. Həmin ərazidə Adilin adına bulaq inşa etmişik, yaşadığı evin yanında isə bəlyef düzəltmişik.

"Gündüzlər oxuyur, gecələr aptekdə işləyirdi"

Atası Qədir Əfəndiyev:

- Oğlum olduğu üçün demirəm, insanlara xas olan nə qədər müsbət cəhətlər varsa, Adildə cəmlənmişdi. Çox tərbiyəli, əxlaqlı, vətənpərvər bir oğul idi. Babası Fərid,

nənəsi Həyat onu çox istəyirdilər. Adil nə istəsəydi, onun üçün təşkil edərdilər. Nənəsi rayonun Doğum Evinə tibb bacısı işləyirdi. İstəyirdi ki, Adil də həkim olsun. Elə hamımızın istəyi onun həkim olması idi. O da hərbi olmaq istəyirdi. Özü-nün və bizim arzularımızı reallaşdırırdı. Tələbə vaxtı bir dəfə də üzleşdiyi çətinlikləri bizə bildirmədi. O oxuyanda, mən bir ara işləmədim. Narahat olmayım deyərək, Bakıda aptekdə işə düzəlmişdi. Gündüzlər oxuyur, sonra gecə növbəsində aptekdə işləyirdi.

Şəhid olandan sonra evimizdə onun adına guşə təşkil etmişik. Oraya şəxsi əşyaları qoyulub. Oxuduğu fakültədə də xatirəsi əbədləşdirilib. Fakültənin mühazirə zalına Adilin adı verilib...

"Adil mənim uşaqlığım, gəncliyim, sirdaşım idi"

Bacısı Nərmən Əfəndiyeva:

- Adil haqqında danışmaq mənim üçün nə qədər qürurvericidir, bir o qədər çətindir. Təsəvvür edəndə ki, onunla keçirdiyin günlər, anlar bir daha təkrarlanmayacaq, dünya başıma fırlanır. İstəyirəm qardaşım haqqında yazılsın, xalqımız Adil Əfəndiyevin kim olduğunu bilsin. Adil həyatının hər anı idi. Dostum, sirdaşım, qardaşım, uşaqlığım, yeniyetməliyim, gəncliyim - o mənim hər şeyim idi. Haradasa çətinliyimiz olanda bir yerdə öhdəsindən gəlirdik. Həmişə mənə "dostum" deyirdi. Onu həmişə dəstəkləmişim, qərarlarımın müdafiəçisi görmüşəm. Həmişə fəxr edirdim ki, mənim arxamda Adil ki-

mi qardaşım dayanır. Onun itkisi həyatımın ən böyük faciəsidir. Bir gün qayıdarsa, hələ də yolunu gözləyirəm. Nə vaxt onun üçün darıxır, arzularımsa, yuxularıma girir. Deyir ki, mən həmişə sənə yanındayam. Onu həmişə yanımdaymış kimi hiss edirəm. Mənə elə gəlir ki, ömrümün axırına kimi o, yanımda olacaq, mənə qoruyacaq!

"Ağ xalatl mələk kimi göydən enmişdi"

Onun oxuduğu kitabları, yazdığı statusları analiz edəndə, bu qənaətə gəlirəm ki, Adil əvvəlcədən şəhid olacağını hiss edirmiş. Statuslarının birini belə yazmışdı: "Dünyanın harasında olursan-ol, olduğun yerdə deyil, düşündüyün yerdəsen". Bu sözləri Adilin məzar daşına həkk etmişik. O, harada olursa-olsun, fərq etməz, bizim yanımda, qəlbimizdədir.

Qeydlərindən biri belədir: "Mən xoşbəxt bir kəpənəyəm, yaşasam da, ölsəm də..." Düzdür, o, bizimlə bu dünyada deyil. Amma onun yoxluğunu qəbul etmirik. Sanki ağ xalatl mələk kimi göydən enmişdi, çəkildi cənnətə getdi.

Qardaşım kitablara bağlı insan idi. Dünya klassiklərini, müasir ədəbiyyatı oxuyurdu. Sonuncu oxuduğu Viktor Hüqonun "Edama məhkumun son günü" əsəri olub. Kitabda bir məqam diqqətini cəkdirdi üçün işarələyibmiş. İşarələdiyi yerdə "Qəbirin içəridən qapısı varmı?" sözləri yazılmışdır.

Dostlarına onu da deyirmiş ki, bu dəfə Qazağa bayrağımıza bükülü şəkildə gedəcəyəm. Şəhid olacağını əvvəlcədən bilirmiş. Oktyabrın 24-də yaralandığı xəbərini eşitdik. Həyatımın ən ağır günü idi. Sonra

onu, özünün dediyi kimi, üçrəngli bayrağımıza bükülü gətirdilər...

Yaxşı oxuyur, həmişə yüksək bal toplayırdı

Grup yoldaşı Turqut Əsədzadə:

- Adil Əfəndiyevin həm qrup, həm də otaq yoldaşı olmuşam. 2 il bir otaqda qalmışıq. O həmişə qrupumuzda hamı ilə yaxşı münasibətdə olub. Bizimlə zarafatlaşar, ürək sözlərini, planlarını deyirdi. İnsanlara gec isinişər, amma ürəyinə yatan insanla münasibətini daimi qurardı. Yaxşı oxuyur, həmişə yüksək bal toplayırdı. Olduqca vətənpərvər idi. Qarabağ, işğal olunmuş torpaqlarımız haqda söhbət düşəndə, ona çox təsir edirdi.

Müharibənin olacağını gözləyirdik. Hərbi həkim kimi bilirdik ki, xalqımız işğalla heç vaxt barışmayacaq. Nə vaxtsa, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda mübarizəyə qalxacaq, biz də hərbi həkim kimi müharibədə iştirak edəcəkdir. Adilin şəhid olması xəbərini Qubadlıda aldım. Xəbəri eşidəndə sarsıldım. Bir müddət özümə gələ bilmədim.

Arzuları var idi. Rezidenturayı oxumaq, "BMW" almaq istəyirdi. Hərdən statuslarında da yazırdı ki, almağıma

az qalıb. Sevdidi də vardı. Amma bəzi planlarını həyata keçirdikdən sonra evlənmək niyyətində idi.

Adilin digər qrup yoldaşı Ələkbər Abbaslı da Turqutun sözlərini təsdiqləyir. Onun həm də qonaqpərvər olduğunu bildirir. Qazağa gedəndə onu Damcılı bulağa aparmasından, zərərli, şən olmasından söhbət açır.

Uşaqlıq dostu Seymur Çobanov isə Adilin məktəbdə əla qiymətlərlə oxuduğunu, nümunəvi bir dost olduğunu, onun vətən uğrunda şəhidlik zirvəsinə ucalmasından qürur duyduğunu deyir. Vurğulayır ki, dostları onun xatirəsini həmişə əziz tutacaq, heç zaman unutmayacaq və daim yad edəcəklər.

25 yaşında Şəhid adını qazanan Adil Əfəndiyev döyüş meydanında göstərdiyi igidliyə görə ölümündən sonra bir sıra təltif və mükafatlara layiq görülüb. "Vətən uğrunda", "Şuşanın azad olunmasına görə", "Hərbi xidmətlərə görə" medalları ilə təltif edilən qəhrəmanımız həmişə qəlbimizdə yaşayacaq!

Hazırladı: Qabil ABDULLAYEV

Biz qayıtdıq, Qarabağ!

Ermənilər Dağlıq Qarabağın Ermənistan SSR-ə birləşdirilməsi iddiasını hələ XX əsrin 60-70-ci illərində həyata keçirmək, reallaşdırmaq xülyasında idilər. Lakin bir çox hallarda ümummilli lider Heydər Əliyevin sayəsində buna nail ola bilmirdilər.

Nəhayət, 1988-93-cü illərdə erməni quldurları havadarlarının köməyi ilə Azərbaycan torpaqlarını işğal edib, bir milyondan artıq əhalini qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə saldılar. 1996-cı il fevralın 24-də ulu öndər Heydər Əliyev Xocalı soyqırımının 4-cü ildönümünü ərəfəsində mənim də iştirak və çıxış etdiyim görüşdə Xocalı soyqırımını bəşər tarixinin ən dəhşətli soyqırımı adlandırdı. O, faciəyə siyasi qiymət verərək, biz xocalılıları əmin etdi ki, şəhidlərimizin qanı yerdə qalmayacaq və biz nəyin bahasına olursa-olsun erməni işğalı altında olan torpaqlarımızı geri qaytaracaq, şəhidlərimizin ruhunu şad edəcəyik. Sonralar ümummilli liderin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev də öz çıxışlarında dəfələrlə demişdi ki, biz heç vaxt torpaqlarımızın işğalı ilə

barışmayacağıq. Biz torpaqlarımızda ikinci dəfə erməni dövləti yaradılmasına yol verməyəcəyik! Biz Qarabağımızı, Şuşamızı, ətraf rayonlarımızı işğaldan azad edəcəyik. Ona görə də 30 illik müddətdə hər birimizin içində ümummilli lider Heydər Əliyev və Prezident İlham Əliyev bəslənən inam, etibar daha da möhkəmlənmişdi. Bu inam, bu etibar məni də ruhlandıraraq, erməni terrorçularına bir mesaj kimi 2010-cu ildə çap olunan və Şuşaya həsr etdiyim "Pənəh xan övladları" adlı şeirimdə öz əksini tapmışdı:

Bir qala var Şuşada –
"Pənəhabad" adında,
Həkk olub yaddaşına
doğmanın da, yadın da.
...Düşmənlər lərzəyə düşdü
Qala əzəmətindən,
Donub qaldı yerində
Qalaya heyretindən.
Körüklədi köksündə
düşməncilik odunu,
Yox etməyə çalışdı,
"Pənəhabad" adını.
İçimizdə oturan düşmən
lağım atırdı,
Biz yatdıqca yağılar
niyyətinə çatırdı...
Budur, indi dardadır,
"Pənəhabad" qalası,
Ayağa dur, ey yatmış
Azərbaycan balası!

...Yüz illər bundan qabaq –
bilir bunu bu cahan,
Yaşayıb-yaradıbdır
Qarabağda Pənəh xan!
...Eşit, eşit harayı!
Keçəmməz Qalasından –
Pənəh xan övladları!
Keçəmməz Şuşasından –
Pənəh xan övladları!
Keçəmməz Ulusundan –
türk oğlu, türk əsgəri!
Keçəmməz namusundan –
Azərbaycan əsgəri!

2020-ci il sentyabrın 27-də erməni terrorçularının törətdiyi təxribata cavab olaraq Ali Baş Komandan İlham Əliyev Müzəffər Silahlı Qüvvələrimizə hücum əmrini verdi. 44 günlük Vətən müharibəsi 30 ilə yaxın bir müddətdə erməni işğalı altında olan torpaqlarımızın azadlığı ilə başa çatdı.

Prezident İlham Əliyevin ulu öndər Heydər Əliyevin məzarı önündə və Şəhidlər Xiyabanında Qarabağın döyünən ürəyi, görən gözü, mədəniyyət və incəsənət beşiyi olan Şuşanın erməni işğalından azad edilməsi haqqında çıxışı, daha sonra Şuşaya səfərində böyük qürur hissi ilə, qəlbləri rıqqətə gətirən xüsusi məğrurluqla – "Əziz Şuşa, sən azadsan!", "Əziz Şuşa, biz gəlmişik!" – nidalarını səsləndirməsi, bütün Azərbaycanda şimşək

tək çaxaraq qəlbimizi işıqlandırdı, başımızı ucaltdı. Şuşa Qalasını kərpic-kərpic quraraq bizlərə miras qoyan Pənəh xanın övladları idisə, onu mənfur işğalçıların – erməni cəlladlarının caynağından dişilə, dırnağıyla qəlpə-qəlpə qoparan, əsirlikdən qurtaran, azadlığa çıxaran cənab İlham Əliyevin yetşirdiyi kamil övladlar oldu. Bundan sonra üçrəngli bayrağımız Qarabağımızda əbədi dalğalanacaq, övladlarımız torpaqlarımızın keşişində qətiyyətlə duracaqlar!

Bütün bunlardan ilham alan qəlbimiz deyir:

Qırx dörd günə qalib gəldi
zəfər çaldı ordumuz,
Sinələrə məlhəm oldu –
hər qarış torpağımız!
"Dəmir yumruq" şansı vermədi
düşmənin məramına,
Hər şəhidi, hər əsgəri yetirdi
öz kamına.

"Əziz Şuşa! Biz gəlmişik!" –
sədasın,
"Əziz Şuşa! Sən azadsan!" –
nidasin
Şimşəklərdən iti dedi, kəskin dedi –
Prezident!
Terrorçuya ilim-ilim "İtil!" –
dedi Prezident!
Keçmədi Qalasından
İlhamın övladları,
Keçmədi Şuşasından
şəhidlərin al qanı!
Keçmədi Ulusundan türk oğlu,
türk əsgəri.
Keçmədi namusundan
Azərbaycan əsgəri!

2020-ci ilin 27 sentyabrından başlanan müqəddəs Vətən müharibəsi 44 gün sonra əsgərlərimizin canı və qanı bahasına Zəfər Günü ilə başa çatdı.

Mübariz ALLAHVERDİYEV,
professor

XII əsr Azərbaycan fəlsəfi və ictimai-siyasi fikrinin ən görkəmli nümayəndələrindən biri Nizami Gəncəvidir (1141-1209). Yunan, ərəb, hind fəlsəfəsinə yaxından bələd olan Nizami belə hesab edirdi ki, dünya bir-birinə keçən dörd ünsürdən – torpaq, su, hava və atəşdən ibarətdir. Nizami təbiətin dərk olunmasına inanaraq idrakın gücünü yüksək qiymətləndirirdi.

Onun fikirlərində dialektika ünsürləri var. Dünyada hər şeyin dəyişdiyini, hərəkətdə olduğunu qeyd edirdi. Nizami irsindən danışan Makovelski yazır ki, Nizamidə fəlsəfənin əsas məsələsi "Sirlər xəzinəsi"ndən tutmuş "İsgəndərnamə"yədək təkamül dövrü keçib, daha doğrusu, Nizamidə bu məsələnin həlli bir qədər ziddiyyətli və tərəddüdlüdür. "Sirlər xəzinəsi"ndəki platonçuluq ideyaları "İsgəndərnamə"də aristotelçiliklə əvəz olunur.

Nizamiyə görə, təbiət cisimlərinin də ruhu var. Məsələn, maqnitin ruhu olmasaydı, o öz həmcinsi olan dəmiri özünə çəkməzdi. Ağıl məsələsində Nizami rəşadətli empirizm arasında tərəddüdlü bir mövqe seçir və hər ikisinin rolunu yüksək qiymətləndirirdi. Ağıl görünən, hiss edilən aləmi dərk edir, amma görünməyən Allahı ağıl dərk edə bilməz. O, elçatmazdır, ancaq peyğəmbərlərin işidir. O, dünyanı iki yerə: görünən dünyaya və görünməz dünyaya bölür

Nizami Gəncəvinin fəlsəfi və sosial-siyasi görüşləri

və Allahı "üçölçülük" dünyadan kənara çıxarırdı. Beləliklə, Nizami ağlın imkanlarını məhdudlaşdırır və ali yaradanın dərk olunmazlığını qəbul edir.

"Göydə canlı varmı" sualını Nizami belə cavablandırır: "Ona müsbət cavab vermək olmaz, çünki onları gözlə görmək mümkün deyil". Görünməyənləri isə dərk etmək mümkün deyil. Lakin "hər ulduzun öz yeri-göyü olduğunu" üçüncü şəxsin adı ilə təsdiq edirdi. Və dərhal da ehtiyatlanaraq qeyd edirdi ki, nücum elmi ona mənfəi cavab verir.

Sosial utopiya gələcək xoşbəxt cəmiyyət haqqında xalq kütlələrinin arzu və istəklərini ifadə edirdi. Utopik sosializm isə bu ideyaların ən yüksək zirvəsi idi.

Nizami "İsgəndərnamə" po-

emasında İsgəndəri özünün təsəvvür etdiyi həmin ideal ölkəyə aparıb çıxarır. Burada ona deyirlər:

Bizdə bərabərdir hamının
varı,
Bərabər bölərək bütün
malları.
Bizdə artıq deyil, heç
kəsədən heç kəs,
Bizdə ağlayana heç
kimsə gülməz.
Oğrudan qorxmıyıq,
biz nə şəhərdə
Qarovul qoyarıq,
nə də çöllərdə.

Nizami Gəncəvi özünün yaratdığı şah obrazını ədalətli cəmiyyət problemi ilə birləşdirməyə çalışmışdır. Ədalətli cəmiyyət və ədalətli şah ideyaları Nizamidən sonrakı mütəfəkkirlərin, xüsusən

Avropa alimlərinin əsərlərində mühüm qaynaqlarından biri idi. Hətta Avropada "ictimai müqavilə" nəzəriyyəsinin yaranması və təkmilləşməsində də Nizami ideyalarının izləri görünməkdədir. Bunu bir sıra Avropa alimlərinin özləri də təsdiqləmişlər. Onlar qeyd etmişlər ki, Avropa intibahı öz nəzəri mənbəyini məhz islam Şərqi ölkələrindən almışdır.

Azərbaycan ictimai-siyasi fikrində ədalətə və qanunlara söykənən dövlətin ideal kimi anlaşılmaması Nizamini əsərlərində verilmiş və qədim türklərin ədalətli dövlət quruculuğundan geniş bəhs edilmişdir.

Nizami bir tərəfdən bütün millətlərə və xalqlara bərabər nəzərə baxırdı. "Həbəşin qara olmasına baxmayaraq, onun da hər hansı bir insan kimi qəlbinin və ürəyinin olduğunu" xatırladırdı. İkinci bir tərəfdən, mənsub olduğu türk etnosunu sevir və onu məhəbbətlə tərənnüm edirdi. Məsələn, "Sirlər xəzinəsi" poeməsindəki "Sultan Səncər və qarı" hekayəsində o, qarının diliylə sultanı məzəmmət edir və deyir ki, sən öz hərəkətinlə türklərə ləkə vurursan. Nizami bu əsərində türklərin tarixən həmişə ədalətli dövlətlər yaratdığını, o cümlədən Səlcuqlar dövlətinin də ədalətə söykəndiyini xatırladırdı. Belə bir dövətdə heç insafdırmı ki, sultanın hansısa bir darğası köməksiz qoca qarını incitsin? Yəni bu ha-

disənin türk dövlətində baş verməsi onlara şərəf deyil, əskiklik gətirə bilər. Türklərin yaratdıqları dövlətlərin ədaləti o qədər yüksəkdir ki, hətta Osmanlılar dövründə bir sıra xalqlar könüllü surətdə bu dövlətin tərkibinə daxil olmağa səy göstərirdilər.

Nizami bir türk oğlu olduğundan əsərlərində də türklərin təəssübünü çəkən müdrik insan kimi çıxış edirdi. İndiki dillə deyilsə, ona bir türkçü kimi yanaşmalıyıq. Nizami irsinin görkəmli tədqiqatçısı, professor Rüstəm Əliyev deyirdi ki, Nizami nəinki türk, hətta türkçü idi. Nizamini əsərləri ilə ayaqüstü tanışlıq belə bu şəkildə düşünməyə əsas verir.

Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, türkçülük orta əsrlərdə də mövcud olmuşdur. O zaman türklər arasında vahid bir hakimiyyət ideologiyası görünməsə də, bir təəssübkeşlik ideyası kimi yaşayırdı. Haradasa elə onu da ideologiya adlandırmaq olar. Əgər belə təəssübkeşlik mövcud olmasaydı, onda nə üçün Nizamini dünya şöhrəti qonşu xalqları, hətta ideya-siyasi cərəyanları belə ona sahib durmağa sövq edirdi. Onlar Nizamini öz sıralarında görməklə, o boyda dahiyyə sahib çıxaraq, onun kölgəsində rahat ola bilir və irsindən yararlanırdılar.

Qoşqar ƏLİYEV
İctimai fənlər kafedrasının
müdiri, professor

“Hər bir insan üçün həyat deposu deyilən bir şey var - ailə, karyera, vəzifə və sair. Azərbaycan əsgərinin həyat deposu Şuşa imiş”, - deyir və köks ötürür: “Bu yolu keçməliydik və keçdik. Keçdiyimiz həmin yolda əsgərlərimiz və ümumilikdə xalqımızı arzuladığı mənzilə apara bildiyinə görə Ali Baş Komandanımız sağ olsun!”

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu sözləri Vətən müharibəsinin gedişatı zamanı və ondan sonrakı vaxtlarda yaralı hərbiçilərimizin müalicəsində yaxından iştirak edən Azərbaycan Tibb Universiteti Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Oftalmologiya şöbəsinin müdiri, tibb elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Qurban İsmayilov deyib.

O, Vətən müharibəsinin başlandığını kimdənsə eşitməyib, bu hadisənin şahidi olub və həmin anları bu cür xatırlayır: “Sentyabrın 26-da Goranboy rayonundakı Ağcakənddə idik. Sınıf yoldaşlarım ilə dəyişməz ənənəmiz var, hər ilin sentyabrında burada yığışırıq. Sentyabrın 27-si saat 11-12 olardı, qəfildən səs-küy eşitdik, “yaralılar gətirilib” deyirlər və bu səsi eşidən kimi evdən 150-200 metr aralıda yerləşən xəstəxanaya tərəf yüyürdük, elə orada da müharibə xəbərini aldım. Mən və digər həkim sinif yoldaşım yaralılara ilk tibbi yardım göstərənlərə qoşulduq”.

Doktor İsmayilov döyüşlərin miqyasını biləndən sonra Gəncə hospitalı ilə əlaqə saxlayır, heç olmasa məzuniyyət müddəti bitənə qədər orada yaralılara tibbi xidmət göstərmək istəyir və oktyabr

ayının 3-nə qədər həmkarlarının yanında qalır: “Bakıya gələn gün Mərkəzi Klinik Hospitalın Oftalmologiya şöbəsinin rəisi Səlahəddinlə əlaqə saxladım, “nə köməyimiz dəyə bilər” deyər soruşdum. Birinci cümləsi “Yer... Yer təşkil edə bilərsinizmi?” - oldu. Gecikmədən Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, professor Gəray Gəraybəyli ilə əlaqə saxladım və bu barədə məlumat verdim. Həmin günə qədər COVID-19 xəstələrinin müalicəsi üzrə ixtisaslaşmış klinikamızda yaralı hərbiçilərimizin qəbulu və müalicəsi üçün təşkilatı işlərə başladım və qısa müddətdə başa çatdırdım. Könüllü olaraq şöbənin 3 işçisi, kafedranın bir həkim, mən və tibb bacılarından ibarət heyətimiz hazır idik. Bu, pandemiya qarşı mübarizəyə qoşulduğumuz məqamda bizim üçün açılan ikinci cəbhə oldu”.

Q.İsmayilov döyüşün ilk günündən yaralılara yardım etmək üçün həkimlərin səfərbər olduğunu, burun-boğaz, neyrocərrahiyyə, üz-çənə üzrə cərrahların da könüllü olaraq xidmətə qoşulduğunu deyir: “Klinikamıza ilk yaralılar gətirilərkən müşahidə etdiyimiz bu oldu ki, onların arasında güllə yarası alan, demək olar ki, yox idi. Yaralıların

“Yaralılar gətiriləndə, ilk olaraq gözlərinə baxırdım..”

Qurban İsmayilov: Vətən müharibəsi ilə əlaqədar 118 yaralının gözündə cərrahiyyə əməliyyatı apardıq

böyük əksəriyyəti minaya düşmüş və bunun nəticəsində bədənlərinin toxumalarını itirmiş, yaxud da ciddi zədələnmişlər idi. Birinin gözü yox idi, digərləri başından, üzündən, çənəsindən çox ciddi zədələr almış, yuxarı və aşağı ətraflarını itirmiş əsgərlərimiz idi”.

Həkim-oftalmoloq düşmənin istifadə etdiyi silah-sursatın güclü partlayış törətmə qabiliyyətinə malik olduğunu xatırladır. Aradan bir il keçməsinə baxmayaraq, danışarkən kövrəlir: “Bu müharibədə gördüyümüz yaraların yüzə 99-u partlayış nəticəsində yaranmış zədələr idi. Demək olar ki, klinikaya gətirilən əsgərlərin hamısı üçün yanq yaraları xarakterik idi. Düşmənin tərəfindən istifadə olunan silah-sursatların növü və gücündən asılı olaraq aldıkları zədə onların orqanlarını həddən artıq deformasiyaya uğratmışdı”.

Həkim gördükləri işlərin miqyası və xarakteri barədə danışır: “Bizim klinikada göstərilən yardım cəmləşdirilmiş, kompleksləşdirilmiş yardım idi. Göz, üz-çənə, beyin, travmatologiya, bir sözlə, hərbi və yaxud qeyri-hərbi həkim kateqoriyası yox idi, hamı bir yumruq kimi birləşmişdi”.

118 yaralının gözündə cərrahiyyə əməliyyatı apardıqlarını söyləyən Qurban İsmayilov 67 nəfərə də tibbi yardım (xırda tikişlərin qoyulması, yad və yaxud dağılmış cisimlərin çıxarılması) göstərdiklərini xatırladır: “185 yaralıda cəmi 14 göz itirdik. Bu, inanılmaz, fantastik nəticə idi. 14 gözün 6-sı yaralı bizə gətirilənə qədər ilkin

yerində götürülmüş, itirilmişdi. Şükürlər olsun ki, heç olmasa, göz almalarını saxlaya bildik. Demək olar ki, bəzilərində göz yox idi və biz protez qoyulması üçün maksimum imkanların itirilməməsinə təmin etdik.

Zədələrin xarakteri şəxsən məni o dərəcədə vahimələndirmişdi ki, yaralılar gətirilərkən ilk olaraq onların gözlərinə baxırdım, yaralar ümidverən olanda, sevincimi nə cür ifadə edəcəyimi bilmirdim...”

Həmsöhbətimiz qəmli tərzdə “bu müddətdə 3 nəfər şəhidimiz oldu”, - deyir və dərhal sözlərinə davam edir: “Çox maraqlı, hətta insan ağılına gəlməyəcək qədər mütəəssir edən hallarla qarşılaşdım. Mən öz xalqımı sanki yenidən kəşf edir, indiyə qədər bəlkə də fikir vermədiyimiz cəhətləri sezdirdim. Əsgərlərdən birinin yoldaşlarına üz tutaraq “küçədə-bacada kimlərə mən Qarabağda vuruşmuşam deyənə anasının südü haram olsun”, “ca-

nımızı borclu olduğumuz Vətənə xidmət etmişik” dediyinin şahidi oldum”.

Bu, Birinci Qarabağ müharibəsində tibb qardaşı kimi iştirak etmiş Qurban İsmayilovun Vətən müharibəsindən xatırladığı ən yaddaqalan məqamlardır.

O məqamlardan birini söyləyərkən gözləri dolur: “Qax rayonundan Vüsal adlı bir yaralı əsgərimiz var. Onu bu yaxınlarda evinə yola saldıq. Vüsal yalanandan iki gün sonra helikopterlə gecə saat 11-in yarısında Bakıya gətirilmişdi. Rəngi qəhvəyi, təzyiqi çox aşağı idi. Suallarımıza cavab verə bilmirdi. Soyuducudan kompot süzdüm, bircə qurtum içdi. Sonra daha bir qurtum... Və dedi ki, həkim, elə bil gözümlə görür. Dedi ki, kaş Şuşaya girib orada şəhid olaydım, yaralanıb əsgər yoldaşlarımı yarı yolda qoymayaydım... Yüzlərlə yaralı görmüşəm, amma bu hadisələrin təsirindən çıxa bilmirəm”.

Lionda ÜST Akademiyasının tikintisinə başlanılıb

Fransanın Lion şəhərində Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) Akademiyasının təməlqoyma mərasimi keçirilib. Akademiyanın yaradılması planetdə tibb sahəsinin perspektivdə vəziyyətinin daha sürətlə yaxşı tərəfə dəyişməsinə səbəb olacaq hadisədir.

Akademiya Liondakı “Gerland” Biotexnologiya Tədqiqatlar Mərkəzinin ərazisində yerləşəcək. Beynəlxalq Xərçəng Xəstəliklərinin Araşdırılması Mərkəzi, həmçinin “Sanofi” kimiəczaçılıq qrupları da bu şəhərdə fəaliyyət göstərir.

Akademiyanın yüksək texnologiya binasının Liondakı biotexnologiyalar məhəlləsində tikintisi Fransa hökumətinin, Overn-Ron-Alp regionunun, Lion metropoliyasının və Lion şəhərinin dəstəyi sayəsində mümkün olub. ÜST Akademiyası yeni kampusun bazasında səhiyyə sahəsində ali dərəcəli təhsilin və elmi cəhətdən əsaslandırılmış yeni tövsiyələrin bütün dünyada elçatanlığını artırmaq üçün qabaqcıl texnologiyalardan istifadə edəcək.

Etibarsız sayılır

Stomatologiya fakültəsinin V kurs, 71716 qrup tələbəsi Boustani Hezarani Hosseinin tələbəsi bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.	II Müalicə işi fakültəsinin V kurs tələbəsi İskəndərova Vüsalə Dəmir qızının tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.	İctimai səhiyyə fakültəsinin V kurs, 617A6 qrup tələbəsi Vəliyeva Fatimə Akif qızının tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.
---	---	--

Allah rəhmət eləsin!

Uşaq cərrahlığı kafedrasının əməkdaşları və “Təbib” qəzetinin kollektivi Uşaq cərrahlığı kafedrasının assistenti Namiq Xəlilova əzizi

Rauf Mikayilovun

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

II mamalıq və ginekologiya kafedrasının kollektivi kafedranın əməkdaşı Pərvanə Əliyevaya anası

Məhbubə Ağayevanın

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Ailə təbabəti kafedrasının kollektivi Daxili xəstəliklər kafedrasının dosenti

Suleyman Məmmədovun

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verirlər.

II Uşaq xəstəlikləri kafedrasının əməkdaşları kafedranın dosenti İsa Musayeva əzizi

Elşad Musayevin

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrasının əməkdaşları kafedranın assistenti Nadir İsayeva atası

Nizami İsayevin

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

COVID-19-un mənşəyini araşdırmaq üçün yeni komanda toplanıb

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) COVID-19-un mənşəyinin araşdırılmasını yenidən başlamaq üçün 20 aliməndən ibarət yeni işçi qrupu yaradıb. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə “Wall Street Journal” qəzeti yazır.

Yeni alimlər komandasına laboratoriya təhlükəsizliyi, biomüdəfiə, genetik və heyvan xəstəlikləri sahəsində mütəxəssislər daxildir. Araşdırmalar Çində və bir sıra digər ölkələrdə aparılacaq.

Yeni patogenlərin mənşəyi üzrə elmi-konsultativ qrup daimi əsasla fəaliyyət göstərəcək. O, xəstəliklərin yayılmasını araşdıracaq və yeni xəstəliklərin ortaya çıxmasına səbəb ola biləcək təhlükəli insan fəaliyyətlərini aşkar edəcək. Əvvəlki alimlər qrupu COVID-19-un yarandığı güman edilən Uxanda olmuşdu və çinli tədqiqatçılara qan banklarını təhlil etməyi və xəstəliyin ən erkən hallarını əlavə olaraq araşdırmağı tövsiyə etmişdi. Çin gö-

rülmüş işlər barədə məlumat vermədi, ÜST-ün ilkin işçi qrupu isə buraxıldı.

Tədqiqatın yenidən başlanmasında ABŞ dövlət katibi Entoni Blinken də daxil olmaqla Co Bayden administrasiyasının rəsmiləri israr edib. Çünki koronavirus infeksiyasının mənşəyinin səbəblərini onun ilk qurbanlarının qan nümunələri tədqiqat aparmaq üçün yarsız hala düşməzdən əvvəl tapmaq lazımdır. Həmçinin Çin hökuməti bir neçə ay ərzində Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Baş direktoru Tedros Adhanom Qebreyesusdan təkə Çin ərazisində deyil, məsələn, İtaliya və ABŞ-da da araşdırmalar aparılmasını tələb edirdi.

Baş redaktor
MƏĞRUR ƏLİYEV

Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılmır

Qəzet “Təbib” qəzetinin kompüter mərkəzində yığılır, səhifələnir, “Bəxtiyar-4” İKF-də çap olunur və universitet daxilində yayılır

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 98c
2-ci mərtəbə,
Tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisensiya H - 022633
İndeks -0269
Sayı 2250